

УДК 339.138

Рибак Н. – ст. гр. БМм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

БІРЖІ, ЯК ДВИГУНИ РИНКОВИХ ВІДНОСИН: ПРОБЛЕМИ Й МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ЄДИНОГО БІРЖОВОГО ПРОСТОРУ

Науковий керівник: к.е.н. доцент Машлій Г.Б

В Україні досі не створено відкритого й прозорого механізму ціноутворення, що призводить до нестабільності й непередбачуваності цін на ринку. Такі важливі для національної економіки товари як метал, руда, нафтопродукти, вугілля, лісоматеріали, цукор, м'ясо, рослинна олія, здебільшого реалізуються на позабіржовому ринку і, як правило, за тіншовими схемами, минаючи прозорі біржові товарні потоки. Насамперед від структурної нерозвиненості ринку найбільше страждають, виробники сільськогосподарської продукції. Існують ефективні економічні методи демонополізації й побудови відкритих ринків, створення прозорих, незалежних від жодного суб'єкта ринкових механізмів ціноутворення, які забезпечували б захист праці виробників від дії монопольних ринкових агентів, націлених на максимізацію прибутку, від коливань кон'юнктури, від інших непередбачуваних негативних явищ.

Як свідчить багатовіковий досвід ринкових відносин, біржі є ключовими економічними інструментами, що забезпечують прозорість і відкритість товарних ринків та середовище конкуренції й вільного пересування товарів і послуг. Сьогодні біржі в країнах з розвиненим ринком виконують такі основоположні для економіки функції, як забезпечення прозорого ціноутворення, страхування цінкових ризиків, формування фінансових потоків, інструментом забезпечення прогнозування та планування виробничої діяльності, отримання прибутків, стабілізації економіки на мікро та макроекономічному рівні.

В нашій державі відсутня ефективно організована система біржової торгівлі, існує неврегульованість законодавчого забезпечення даної сфери, не сформувалося достатньо тактичних, та стратегічних засад державної політики сприяння розвитку біржової діяльності. Не має, в зв'язку із цим, й спеціалізованого регуляторного органу, у сфері товариства рину який повинен здійснювати координацію, контроль та організаційне забезпечення системи біржової торгівлі.

Внаслідок відсутності в цій сфері державної регуляторної системи й політики біржовий ринок фактично розвивається стихійно, у режимі цілковитої безконтрольності. Окрім цілковитої відсутності спеціалізованої системи регулювання сфери біржових відносин, суттєвим негативним фактором є також брак у переважній більшості діючих бірж необхідної матеріально-технічної бази, фахового кадрового забезпечення, а також їхня економічна нерозвиненість. На жаль, досі відсутні й стандартизовані форми контрактів між учасниками ринку, немає надійної системи забезпечення виконання зобов'язань за контрактами і оскарження фактів їх порушень, що призводить до суттєвих і часто непередбачуваних ризиків.

Більшість бірж світу сьогодні торгують ф'ючерсними й опційними контрактами, що забезпечує для виробників і споживачів страхування цінкових ризиків, диверсифікацію фінансування, відкриває доступ до кредитних ресурсів та можливостей стійкого розвитку. Відсутність таких факторів в Україні не дає нам можливості інтенсивно перейти до торгівлі за ф'ючерсними контрактами: нам треба спочатку проходити початкові фази розвитку біржової торгівлі.